

Blik op Boijl

BODEMSCHATTEN IN BOIJL

Op 11 januari 2020 werden de Boijligers door herauten te paard uitgenodigd aanwezig te zijn in De Tille bij de onthulling van de oorkonde van 9 september 1320 (waarvan het origineel zich bevindt in het Utrechts Archief van de Bisschoppen van Utrecht) door burgemeester André van de Nadort en wethouder Hanneke Zonderland. Op deze oorkonde wordt Boijl voor het eerst genoemd in een officieel document. Daarna genoten we van de film "Daor klept de klokke" van de Stellingwarver Schrieversronte, een voortreffelijke gezamenlijke maaltijd en 's avonds ter afsluiting van deze eerste dag in het kader van "Boijl 700" de lezing van drs. ing. Dennis Worst met als thema "De geschiedenis van Boijl".

De geschiedenis van Boijl wordt ondermeer duidelijk uit de vondst van diverse "bodemschatten". Ik heb me daar een beetje verder in verdiept en wil mijn informatie graag met u delen. Als bronnen gebruikte ik verhalen uit overlevering, oude krantenknipsels en een rapport uit 2013 ten behoeve van de herziening van het bestemmingsplan buitengebied gemeente W'werf. Vergeet niet dat ik geen deskundige ben op dit gebied en mijn verhaal zal dan ook zeker niet volledig zijn.

De bodemschatten.

In Oldeholtwolde is ooit een vuistbijl gevonden uit de tijd van de Neanderthalers. In het Rijsberkamperveld werden een vuurstenen kling en onderdelen van werktuigen aangetroffen uit het Paleolithicum (2,5 miljoen tot 8800 jaar voor Chr.) en een bijl van zandsteen uit de vroege bronstijd (2000 tot 800 v. Chr.). In de buurt van Rijsberkampen, Boijl en Noordwolde zijn voorwerpen gevonden waaronder een hamerbijl die mogelijk afkomstig is uit een grafheuvel en daterend uit de laat-neolithische tijd (4900 tot 2000 v. Chr.). Grafheuvels uit de ijzertijd (800 tot 12 v. Chr.) zijn bekend uit de omgeving van Rijsberkampen.

Uit de late Middeleeuwen (1270-1500 na Chr.) zijn bij graafwerkzaamheden bij De Riesen een kogelpot houtskool en resten van een lemen vloer met haardplaatsen gevonden op het erf van een Saksische boerderij uit de 11^e-12^e eeuw na Chr.

In 1960 werd in De Riesen onderzoek gedaan naar de resten van een uit hout opgetrokken laat middeleeuwse boerderij. Men trof standsporen op onderlinge afstand van 6,5 mtr geplaatste posten en enkele kleinere vertrekken uit de 12^e-13^e eeuw.

Zo rond 1250 na Chr. ontstonden er op het dekzand nederzettingen en afwijkende, meer op een esdorp lijkende nederzettingen. Genoemd worden onder andere Rijsberkampen, Boekelte en Zandhuizen.

In de eerste helft van de 13^e eeuw worden nederzettingen, waaronder ook Boijl, genoemd.

Men heeft ook oude kerhoven getraceerd in o.a. Sonnega, Peperga en Blesdijke. Vanaf 1700 na Chr. is er sprake van een grote toename van de turfwinning.

Om even een beeld te schetsen van de “wereldstad” Boijl: In 1744 telde het dorp 37 gezinnen zo bleek uit een volkstelling in dat jaar.

In 1932 werd bij het graven van een afwateringssloot op een akker in Boijl een vuurstenen bijl, eerst bekapt en daarna geslepen met een min of meer spitse kop en een lengte van 12,2 cm uit het Neolithicum (4900 tot 2000 v. Chr.) gevonden. De bijl was niet doorboord.

Verder wordt geschreven over een stenen gereedschap in de vorm van een discus (niet gedateerd) en een uit het mesolithicum (8800 tot 4900 v. Chr.) stammende stenen Geröllkeule uit het mesolithicum. Van deze Geröllkeule zou een tekening zijn gemaakt door ene H. de Kort in 1979.

In 1960 is aan de Doldersumsestraat een slijpsteen of wetsteen van Dala-zandsteen met een lengte van 20 cm, breedte 20,5 cm en 8,5 dikte aangetroffen op een stuk gescheurd gras. De datering is onbekend.

In de Provinciale Drentsche en Asser Courant van 1 juni 1861 staat het volgende ingezonden stuk:

Opdelving te Noordwolde (Weststellingwerf)

Voor eenige dagen werd in het veen onder Noorwolde op eene diepte van 4 voet, de kop gevonden van een bij den eersten opslag onbekend dier. Aan de zijden van dien kop bevinden zich twee hoorens, die, cilindervormig, ongeveer 1 voet lang, regt uitloopen en dan een soort van blad vormen, aan de voorzijde een weinig gebogen. Dit blad, ongeveer 1 voet breed, verdeelt zich van boven in 6, spits uitloopende, takken, welke even ver van elkander verwijderd zijn en eene lengte hebben van ongeveer 1 palm. 't Geheel doet in 't gevondene duidelijk een overblijfsel zien van een dier van buitengewone grootte en welligt van anti-diluviaanse tijd. Uit eene vegelijking met eene afbeelding in dr. Zimmerman's werk, meenen we dan ook in 't opgedolvene den kop en 't gewei te vinden van een reuzenhert. De hoornen hebben hunne hardheid nog behouden, zoodat het exemplaar vrij ongeschonden is gebleven. Het is in het bezit van den heer Eilerts de Haan te Noordwolde, die 't voor belangstellenden ter bezigtiging stelt. Welligt is deze opdelving voor de wetenschap niet van belang ontbloot, daar ze eene bijdrage kan zijn tot meerdere kennis van een tijdperk, waarover nog veel duisters is uitgespreid.

Welligt is deze opdelving voor de wetenschap niet van belang ontbloot, daar ze eene bijdrage kan zijn tot meerdere kennis van een tijdperk, waarover nog veel duisters is uitgespreid.

Boyl, L.

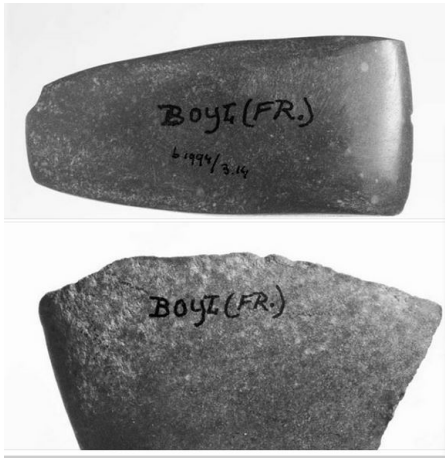
(Wie deze meneer of mevrouw L. geweest kan zijn is niet bekend. Wellicht was het Ds. Liefthing, de eerste predikant in Boijl na de kerksplitsing met Noordwolde.)

In de toenmalige Friese Koerier (nu opgegaan in de Leeuwarder Courant) van 13 juni 1969 het volgende artikel:

Vondst van vuurstenen bijl pas na bijna 60 jaar bekend.

NOORDWOLDE-Eerst onlangs is bekend geworden dat omstreeks 1910 een bijzonder fraaie vuurstenen bijl is gevonden tijdens het ontginnen van een heideveld tussen Boijl en Zandhuizen. De bijl, opgespoord door de heer J.K. Boschker te Heerenveen, bevond zich in het bezit van de heer J. Mulders te Noordwolde en behoort tot de groep “dünnblättige Flint-Rechteckbeile”. Hij is 15,1 cm lang, 6,62 breed en bij de snede 2,72 cm dik. De bijl is vrijwel identiek aan een exemplaar, gevonden in een grafkuil te Wangeren in de duitse Kreis Stade. Dit maakt het waarschijnlijk dat het uit Boyl afkomstige exemplaar behoort tot de standvoetbekercultuur. () Dankzij de welwillendheid van de eigenaar wordt de zeldzame bijl thans in het Fries Museum in Leeuwarden bewaard.*

*standvoetbekercultuur was van plm. 2300 tot 2000 voor Chr.

In het Rijkmuseum voor Oudheden in Leiden bevinden zich deze vuurstenen bijlen met een afmeting van 8,9 cm bij 4,1 cm. Zij zijn gekocht uit een collectie van dhr. C. Franssen te Bennekom. Deze ontving de stukken door een legaat van ene Van de Burgt. Deze informatie verkreeg het museum van de conservator Luc Amkreutz. Meer informatie is er niet over de stukken. Dus niets bekend over de vinder, maar wel dat de stukken in Boijl gevonden zijn. Bij deze vondst behoren ook nog 1 zakje spitsen, 1 zakje krabbers, 1 zak kernen en 1 zak afval uit het mesolithicum (middensteentijd) - neolithicum (nieuwe steentijd) Deze periode ligt globaal tussen 8800 en 2000 voor Christus. Jagen, vissen en verzamelen waren in die tijd de middelen van bestaan van de mensen. Nederzettingen waren zeldzaam en meestal van tijdelijke aard.

Uit overlevering is ons bekend dat wijlen Lammert Westerveen, die destijds achter in het weiland in een boerderij woonde (gelegen tussen de huidige woningen Boijlerweg 39 en Boijlerweg 43) twee keer een vuistbijl vond. Het waren een vuursteenbijl en een keisteen bijl. Een zoon van Westerveen nam de laatste mee naar de toenmalige landbouwschool in Oldeberkoop waar hij leerling was en gaf hem aan meester Bosje. Dit zal zo ongeveer eind jaren '40 gespeeld hebben.

De meest wonderbaarlijke en bijzondere vondst dateert van, geschiedkundig gezien, nog jonge datum, namelijk 1 januari 1960. Op 31 december 1959 verspreidden jonge mannen uit Boijl een bulletin waarin zij melding maakten van een "geheimzinnig gat" in het dorp. Later die avond, in het prille begin van 1960 bleek het "gat" zich te bevinden naast de sportkantine. Uit veiligheidsoverweging was het afgezet door een groep "militairen" temeer ook daar er met enige regelmaat vuur uit het gat opsteeg en ook werden rommelende geluiden gehoord. Het nieuws was kennelijk al snel uitgelekt, want ook de "pers" en een "cameraploeg van de NTS", ja zelfs de "Minister van Defensie" was van de partij. Er kwamen uit het gat diverse geschenken voor de plaatselijke vereniging naar boven en zowaar een proclamatie van Manus de Maanman die aankondigde dat alle 65-plussers uit Boijl, het waren er 109, die dag een heerlijke worst zouden ontvangen. U begrijpt het natuurlijk al. Het was een stunt van de Oudejaarsploeg Boijl en het idee ontstond naar aanleiding van de eerder dat jaar plotseling ontstane gaten in de veengronden bij het Noordhollandse Wormer.

"Dorpsarchief Boijl"
Jan Veldhuizen

december 2021